

Regeringskansliet
Justitiedepartementet

Enheten för lagstiftning om allmän ordning och
säkerhet och samhällets krisberedskap

Remittering av promemorian Viktigt meddelande till allmänheten – en översyn av VMA-systemet (Ds 2022:1)

Bakgrund

Varnings- och informationssystemet Viktigt Meddelande till Allmänheten (VMA-systemet) syftar till att kunna varna och ge vägledande information vid olyckor, svåra störningar i viktiga samhällsfunktioner och andra allvarliga händelser. Meddelanden som behöver nå allmänheten i samband med sådana situationer, s.k. viktiga meddelanden till allmänheten, är grundläggande för att kunna skydda medborgare och egendom såväl vid allvarliga olyckor i fredstid som under höjd beredskap. VMA-systemet är inte något tekniskt system utan kan beskrivas som en ordning för varning och information till allmänheten genom olika kanaler.

Utredningens uppdrag har bestått i att göra en översyn av VMA-systemet och föreslå en mer sammanhållen författningsreglering av hela systemet som ska vara tillämplig på varning i fred och krig. I översynen har utredningen haft att utgå från det nuvarande systemet.

Utredningens förslag i korthet

VMA-systemet har vuxit fram över tid och är till stor del reglerat genom avtal och överenskommelser. Det är i vissa fall oklart hur dessa avtal och befintliga författningsregleringar förhåller sig till varandra. Det bör enligt utredningen inte överlämnas till avtalsparter att förhandla om. Utredningen föreslår således en ny lag och förordning på området som ska reglera grunderna för VMA-systemet.

Lagstiftningen ska ange vilka som är behöriga att begära sändning av viktiga meddelanden till allmänheten, något som tidigare reglerats i avtal. Utredningen föreslår att enbart myndigheter ges behörighet till VMA-systemet, eftersom det ger en möjlighet att kommunicera med hela eller delar av landets befolkning genom ett flertal kanaler i samband med mycket allvarliga händelser. Det rör sig bl.a. om kommuner, regioner och myndigheter med särskilt ansvar för fredstida krissituationer och vid höjd beredskap. Myndigheten ansvarar för vilken information som ska nå ut och ytterst för vilka kanaler som ska användas för sändning. SOS Alarm Sverige AB ska liksom i dag ansvara för att ta emot en sådan begäran och för att vidareförmedla den till dem som ansvarar för sändning i de kanaler som myndigheten har bestämt.

De kanaler som finns tillgängliga för sändning av viktiga meddelanden till allmänheten ska framgå av lagstiftningen. Det handlar om sändning i radio och tv, till telefoner och i anläggningar för utomhusvarning. Utredningen föreslår att ett meddelande som huvudregel ska sändas i radio och tv samt till telefoner för att säkerställa att så många som möjligt får del av det.

Utredningen föreslår att telefoni som huvudregel ska användas vid sändning av viktiga meddelandena till allmänheten. För att göra telefoni till en mer robust och funktionell kanal föreslås att de tekniska lösningarna för telefoni som VMA-kanal bör ses över. Kommunerna ska liksom i dag ansvara för sändning i de anläggningar som kommunen förfogar över när det gäller utomhusvarning. Vidare inordnas flyglarmet i VMA-systemet. Sändning av ett viktigt meddelande till allmänheten om flyglarm kan begäras av Försvarsmakten vid överhängande fara för luftanfall.

Utredningen föreslår att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap ges det samordnande ansvaret för VMA-systemet som helhet. Myndigheten ska också ansvara för utbildning och information om systemets olika delar, och ha samma övergripande ansvar för utomhusvarningssystemet som i dag.

Länsstyrelsen i Hallands läns yttrande

Länsstyrelsen Halland har inhämtat synpunkter från övriga länsstyrelser som inte fått remissen. Länsstyrelsen välkomnar en gemensam författningsreglering vilket skapar en bättre redundans och en ökad tydlighet. Frågor kopplat till såväl krisberedskap som till totalförsvaret har med senare år aktualiserats, vilket gör det motiverat med en översyn av systemet. Länsstyrelsen instämmer i att regleringen bör omfatta hela systemet då Länsstyrelsen, genom olika samverkanforum, har uppfattat att det finns en viss otydlighet kring vilka som har behörighet till att utfärda ett VMA. Länsstyrelsen ser vidare positivt på att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap får ett samordnande ansvar för helheten rörande VMA.

Varning vid larm på kärnkraftverk

Länsstyrelsen ställer sig frågande till att skyldigheter för att sända VMA ska framgå i separat reglering. Det bedöms som mest motiverat att hålla reglering så samlat som möjligt. Länsstyrelsen instämmer inte att reglering ska göra en så skarp gränsdragning av vilka som ska ha behörighet att utfärda VMA. Utredning beskriver att vissa händelser är mer tidskritiska än andra, varav just kärnkraftsolycka är en sådan. Kärnkraftverken har idag så pass inarbetade rutiner och är införstådda i ansvar och uppgift kopplat till varning via VMA, att det bedöms olämpligt att uppgiften ska flyttas från verksamheten. I dagsläget kan kärnkraftverken begära sändning av VMA och aktivera signalen i utomhusvarningssystemet. Utifrån på förhand fastställda kriterier har anläggningarna tillsammans med länsstyrelserna och Strålsäkerhetsmyndigheten bestämt vilken information som initialt ska nå ut till allmänheten och vilka

skyddsåtgärder som ska vidtas direkt i samband med larm. Kärnkraftverken övar dessutom kontinuerligt med berörda aktörer vid varje kvartalsprov. Länsstyrelsen bedömer att varningen inte skulle utfärdas tillräckligt snabbt om ansvaret skulle flyttas över till Länsstyrelsen, vilket bland annat skulle leda till fördröjning av VMA och att nödvändiga akuta skyddsåtgärder för allmänheten skulle fördröjas. Länsstyrelsen föreslår därför att kärnkraftverken får behålla behörigheten att utlysa VMA enligt dagens rutiner.

Varning farlig verksamhet

I dagens föreskrifter finns möjlighet för verksamheter som är farliga verksamheter enligt 2 kap. 4§ lag (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) att begära VMA. Utredningen anser att det endast ska vara myndigheter som har rätt att begära VMA och att detta främst grundar sig i säkerhetsaspekterna.

Länsstyrelsen anser att behörigheten att begära VMA bör finnas kvar hos farliga verksamheter enligt 2 kap 4§ LSO. Även om VMA-utsändning från farliga verksamheter inte görs ofta så menar vi att det finns ett behov av att dessa verksamheter ska kunna begära VMA. Detta eftersom en händelse med utsläpp av farliga ämnen eller ett nära förestående dammhaveri kan vara en mycket tidskritisk händelse på vissa platser. Att då vara tvungen att ta omvägen via kommunal räddningstjänst för ett VMA kan vara ödesdigert då viktig tid riskerar att gå till spillo. Utredningen har exempelvis inte tittat på de specifika förutsättningar som gäller vid dammhaveri då stora områden riskerar att drabbas och många människor hotas med korta tidsförhållanden. Det bör göras en bedömning om larm till allmänheten kan försenas om VMA behöver gå igenom myndighet i stället för verksamheten direkt. En ändring skulle också innebära att allmänna råd behöver justeras och tydliggöra om verksamhetsutövare även fortsättningsvis ska ha något ansvar för att tidigt kunna varna vid en olycka inom verksamheten.

Ändringsförslag för särskilda verksamheter

Utredningens önskemål om att myndigheter måste ha kontrollen över VMA-systemet bör kunna genomföras med andra åtgärder vid särskilda fall. Ett förslag är att delegera och ge länsstyrelserna möjlighet att i beslut om farlig verksamhet tilldela verksamheter behörighet att begära VMA inom respektive län. Till detta föreslås det även att länsstyrelserna Halland, Kalmar och Uppsala kan besluta att ge kärnkraftverken behörighet att begära VMA.

Det kan exempelvis handla om att den kommunala räddningstjänsten får tydligare föreskrifter och allmänna råd om att vid sin tillsyn enligt 2 kap 4§ LSO speciellt granska rutiner för VMA-utsändning.

Framtida utveckling av skyndsamt varningssystem och VMA-kanaler

Länsstyrelsen bedömer att det kan vara positivt att fortsätta undersöka möjligheten att sända VMA även i de digitala plattformarna som finns för radio och TV, eftersom det bedöms följa samhällsutvecklingen. Det skapar en större robusthet och

bättre motståndskraft mot störningar i exempelvis internet, telefoni och elnätet. Att budskapet går ut i flera kanaler ger också möjligheten att nå fler i befolkningen då det finns olika förutsättningar att ta del av information på olika plattformar.

Länsstyrelsen instämmer inte i att varning via mobiltelefoni ska kunna ses som ett enskilt och komplett varningssystem. Utveckling av VMA i mobiltelefonen genom geografisk positionering har gått framåt men är inte tillräckligt tillförlitlig. Det visar inte minst erfarenheter från tidigare inträffade händelser, där enstaka VMA via SMS blivit fördröjda till mottagaren och i värsta fall uteblivit. Därför bör radio, telefoni och tv även fortsättningsvis komplettera varandra samt att man tittar på andra alternativ till SMS-varning som är mer robust.

Beslut

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Brittis Benzler. I den slutliga beredningen har beredningsdirektör Niklas Nordgren varit medverkande och samordnare Daniel Csaki har varit föredragande.

Detta yttrande har godkänts digitalt, därför saknas namnunderskrifter.

Brittis Benzler
Landshövding

Daniel Csaki
Samordnare kärnenergi-beredskap